

اهمیت و تعریف علائم تجارتي

و

صنعتی در بازرگانی

مقدمه:

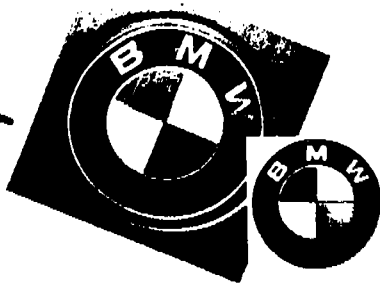
نقاط عالم تنها با دیدن مارک و علامت مشخصی، کالایی را از میان تولیدات مشابه با علامتهای دیگر جدا نموده و حتی آنها را در بعضی از موارد با قیمتهای چند برابر قیمت کالاهای مشابه ترجیح می‌دهند؛ بعنوان مثال، اکنون در کشورهای مختلف از بین مارکهای کالاها، به علامت صنعتی «سونی»، «فیلیپس»، «B.M.W» و غیره توجه بیشتری می‌شود و صرف وجود این علائم بر روی اجناس مورد نظر، دلیل کیفیت بالای آن اجناس و بالنتیجه فروش آنها به مقداری بیشتر از کالاهای مشابه در بازار می‌باشد.

در مجموع، فواید علائم صنعتی و تجارتي را می‌توان چنین بیان نمود: اولاً، علائم

برای اینکه محصولات و تولیدات صنعتی و تجارتي هر واحد تولیدی یا تجاری، مشخص و معلوم گردد، تولید کنندگان و تجار علامتی را اختیار و اجناس خود را تحت آن علامت به بازار فروش عرضه می‌کنند. با توسعه صادرات و واردات کالا توسط کشورها، و خصوصیت رقابت در امر تولید و توزیع محصولات صنعتی، اهمیت علائم تجارتي و نقش آن در بازارهای فروش و مصرف و نیز جذب خریدار، بیش از پیش روشن می‌گردد. امروزه چه در سطح داخلی و چه در سطح جهانی، علامت تجارتي که مشخص و معرف محصولات و درجه مرغوبیت آنها می‌باشد، اهمیت ویژه‌ای کسب نموده، بگونه‌ایکه مشتریان در اقصی

علائم تجارتي، خصوصياتي دارند از جمله: ۱ - جديد بودن علامت ۲ - وجه تمايز داشتن آن با علامت ثبت شده قبلي در همان طبقه از کالا و سوم اينكه علائم مذکور نبايد گمراه كننده باشند بطوريكه مشتري را از لحاظ جنس يا مبدأ علامت، به اشتباه بيندازد.

SONY
SONY

هجري شمسي، قانوني تحت عنوان قانون ثبت علائم و اختراعات را تصويب نمود. بموجب ماده اول اين قانون «علامت تجارتي عبارت از هر قسم علامتي است (اعم از نقش، تصوير، رقم، حرف، عبارت، مهر، لفاظه و غير آن) كه براي امتياز و تشخيص محصول صنعتي، تجارتي يا فلاحتي اختيار مي شود». همچنين قانونگذار در ماده مذکور به منظور تشخيص امتياز محصول جماعتي از زارعين يا ارباب حرف يا تجار يا محصول يك شهر نيز، اجازه استفاده علامت داده است، مثلاً ممكن است تمام بافندگان قالي كرمان، علامت يك درخت را براي قالي بافت كرمان انتخاب كنند، يا عده اي از قلمكاران اصفهان، عكس گنبد شيخ لطف الله را علامت صنعت خود قرار دهند. نكته قابل ذكر اينكه، در ماده يادشده، يكي از شايعترين علامتهاي تجارتي كه «كلمه»

تجارتي و صنعتي براي شخص توليد كننده و تاجر، داراي اهميت زيادي است؛ زيرا، معرف كار و حسن نيت و شهرت و درستي او در امر توليد و تجارت مي باشد. ثانياً، مشتري با ملاحظه علامت مورد نظر، مبادرت به خريد جنسي مي نمايد كه شايد سازنده آن و يا تاجري كه علامت متعلق به اوست، را نشناسد و ثالثاً، در صورت ثبت علامت تجارتي يا صنعتي، براي صاحب علامت حق انحصاري استعمال آن حاصل مي گردد. از آنجا كه حمايت قانوني از علائم تجارتي، كاملاً منطقي بنظر مي رسد لذا هيچ تاجري نبايد به خود اجازه دهد تا با تقليد از علامت تجاري ديگري، موجبات ضرر و زيان وي را فراهم نموده و سبب اشتباه و عدم اعتماد خريداران و در مجموع باعث آشفتگي بازار و گسترش حس عدم تأمين و اطمينان در جامعه گردد. قانونگذار در سال ۱۳۱۰

می‌باشد و جای آن بین حروف و عبارت است، در قانون ذکر نشده، لذا تصریح می‌شود که «کلمه» هم می‌تواند بعنوان علامت تجارتي^۱ یا علامت صنعتی انتخاب شود. مثلاً می‌توان کلمه «صفا» را برای یک شرکت حمل و نقل استعمال نمود یا کلمه «کلاه» را برای چای انتخاب کرد که بدین ترتیب خریدار می‌تواند چای کلاه‌نشان را از فروشنده مطالبه و خریداری نماید. اما باید توجه داشت که نمی‌توان همین کلمه را برای کلاه، انتخاب نمود زیرا، علامت باید مشخص جنس و بنحوی باشد که بتوان آنرا در انحصار صاحب علامت دانست ولی در مثال یادشده، کلمه «کلاه» نمی‌تواند منحصر بودن آنرا به یک نوع کلاه، معین سازد.

الف - خصوصیات علائم تجارتي و صنعتی

۱ - علامت تجارتي باید جدید باشد: بی‌شک هدف از اختیار علامت تجارتي از سوی تاجر و تولیدکننده، مشخص نمودن کالای تجارتي و تولیدی خود از میان سایر کالاهای مشابه می‌باشد. به منظور نیل به این هدف و با عنایت به حقوق سایر تجار و تولیدکنندگان، علامتی که انتخاب می‌گردد

باید جدید بوده و تازگی داشته باشد. فلذا در غیر اینصورت هدف مورد نظر محقق نگشته، بلکه بدین ترتیب تاجری که آن علامت را برای محصول تجارتي خود، انتخاب نموده، متضرر می‌گردد؛ بطور مثال، اگر تاجری کارخانه تولید روغن نباتی تأسیس و آنرا راه‌اندازی نماید و برای آن کالا، علامت «دوگاو» را اختیار کند، بر فرض ثبت قبلی این علامت برای همین کالا، اولاً کالای تولیدی مورد نظر، از میان سایر کالاهای مشابه تمیز داده نمی‌شود و ثانیاً ممکن است زیانی متوجه حقوق صاحبان کالای مشابه گردد. زیرا، در صورت عدم مرغوبیت کالای جدید، تاجر، مشتریان خود را از دست داده و نتیجتاً از فروش آنها کاسته می‌شود. برای جلوگیری از وقوع این مسأله، بند (۲) ماده (۹) قانون ثبت علائم و اختراعات (مصوبه تیرماه ۱۳۱۰) مقرر داشته است: در صورتیکه علامت قبلاً به اسم دیگری ثبت شده و یا شباهت علامت با علامت دیگری که ثبت شده است به اندازه‌ای باشد که مصرف‌کنندگان عادی یعنی اشخاصی را که اطلاعات مخصوصی ندارند به اشتباه بیندازد تقاضای ثبت علامت تجاری رد می‌شود^۲. بنابراین شق اول بند مذکور، عدم رد تقاضای ثبت علامت را منوط به تازگی داشتن و یا به تعبیری دیگر، اختصاصی بودن

۱ - حسینقلی کاتبی، حقوق تجارت، (تهران: انتشارات کتاب فروزان، ۱۳۶۳) ص ۲۲.

۲ - مجموعه قوانین ثبتی، قانون ثبت علائم و اختراعات، زیر نظر محسن‌تقی دامغانی، چاپ سوم (تهران:

انتشارات امیرکبیر، ۱۳۵۰) ص ۳۱

آن علامت نموده است.

ساخت کارخانه دیگری می باشد، زیاد است.

۲ - علامت تجاری باید وجه تمایز داشته باشد: در صورتیکه در کالایی مشابه کالای مورد تقاضای ثبت، قبلاً علامتی به نام صاحب آن به ثبت رسیده باشد، متقاضی باید علامتی را انتخاب نماید که با مارک کالای مشابه آن، وجه تمایز داشته، بگونه ای که مصرف کنندگان عادی را به اشتباه نیندازد. شق دوم بند (۲) از ماده (۹) قانون مذکور و

باید دانست که عدم جواز استعمال علائم ثبت شده، تنها در موردی است که کسی بخواهد، آن علامت را بر روی کالاهای همان طبقه مورد استفاده قرار دهد و آلا در صورتیکه کالا مربوط به طبقه دیگری باشد، استفاده از علامت تجاری ثبت شده، بی اشکال است.

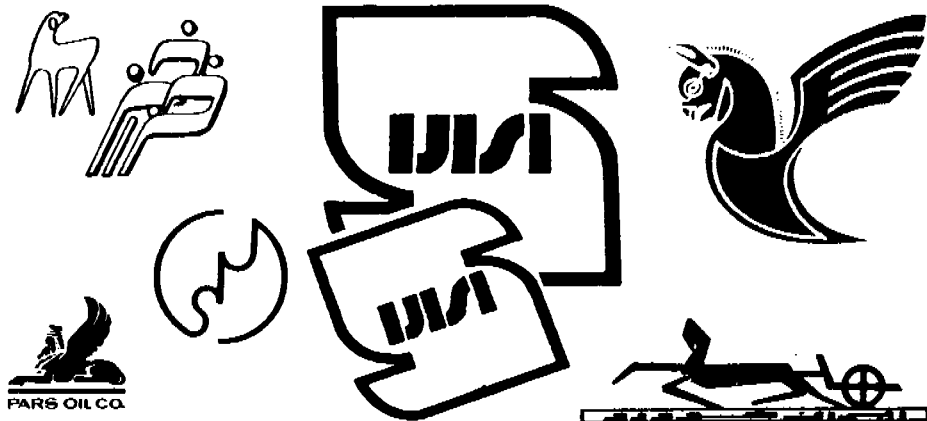
علامت تجاری به منظور تشخیص محصولات یک تجارتخانه بکار می رود، در حالیکه علامت صنعتی به لحاظ تشخیص محصول معینی می باشد بطوریکه جنس مورد علامت، همواره از یک نوع است. علائم مذکور ممکن است فردی یا جمعی، ساده یا مرکب، کتبی و یا تصویری باشند.

در همین رابطه، بتاريخ ۶۶/۷/۲۰، دادخواستی از سوی شرکت «سوسیته دپروردی نستله اس آ» تبعه کشور سوئیس بطرفیت اداره ثبت شرکتها و مالکیت صنعتی بخواسته ثبت اظهارنامه، به شعبه اول دادگاه حقوقی یک تهران تسلیم گردیده که خلاصه دعوی و رأی صادره بقرار ذیل است:

«شرکت مذکور مدعی گردیده که مدتها قبل حروف و عدد «A.L.HO» را مجموعاً در کشور مبدأ به شماره ۲۳۶۲۶۱، مورخ ۲۱ اکتبر ۱۹۶۸ و سایر کشورهای جهان در طبقات ۵، ۲۹، ۳۰، ۳۱ و ۳۲ به ثبت رسانده و با فروش و عرضه محصولات خود،

نیز بند (۲) ماده (۱۶) همین قانون در مورد اشخاصیکه می توانند نسبت به علامتی که تقاضای ثبت آن شده یا به ثبت رسیده است، اعتراض نمایند، گویای این ویژگی و رعایت آن در انتخاب علامت می باشد. بند (۲) ماده (۱۶)، اعتراض اینگونه اشخاص را می پذیرد: «کسانیکه آن علامت، با علامت آنها به اندازه ای شباهت دارد که مصرف کنندگان عادی را به اشتباه می اندازد». مثلاً کسی نباید علامت «B.M.V.» را برای ماشین سواری انتخاب کند. زیرا، امکان اشتباه گرفتن این علامت با علامت «B.M.W.» که مخصوص خودرو

۱ - جدول طبقه بندی کالاهای تجاری بعداً به انحصار بران خواهد شد.

صنعتی که می‌گوید: «هر علامت صنعتی یا تجارتي که در کشور مبدأ، مطابق قانون به ثبت رسیده، بهمان صورت در سایر کشورهای اتحادیه ثبت آن پذیرفته شده و مورد حمایت خواهد بود». و براساس ماده (۷) قانون ثبت علائم و اختراعات و ماده (۴۸) آئین‌نامه اجرائی همان قانون نسبت به تصمیم اداره خوانده مبنی بر رد اظهارنامه، اعتراض داشته و درخواست صدور حکم مبنی بر لغو تصمیم اداره مذکور و الزام نامبرده به ثبت علامت «AI» را می‌نمایم.

شهرت فراوانی کسب نموده و امروز نیز از مزایای حمایت کنوانسیون پاریس^۱ برخوردارم. اینک که به موجب اظهارنامه شماره ۹۲۶۴۰ مورخ ۶۶/۶/۲۱، تقاضای ثبت علامت خود را جهت کالاهای طبقات ۲۹، ۳۰، ۳۱ و ۳۲، نموده‌ام، اداره خوانده طی اظهاریه شماره ۳۸۹۸ مورخ ۶۷/۷/۲ از قبول عدد «110» علامت ما نحن فیه در طبقات ۲۹ و ۳۰، خودداری و آن را رد نموده است. علی‌هذا به استناد بند «الف» شق (۱) ماده (۶) از بخش پنجم قرارداد بین‌المللی پاریس مربوط به حمایت مالکیت

۱ - بموجب قانون مصوب ۱۳۳۷/۱۲/۱۴، دولت ایران به اتحادیه عمومی بین‌المللی معروف به پاریس به منظور حمایت مالکیت صنعتی و تجارتي و کشاورزی (منعقد در ۲۱ مارس ۱۸۸۳) ملحق شده است، بموجب قرارداد اتحادیه مزبور، هر یک از مالک عضو نسبت به ثبت علائم و اختراعات اتباع و ساکنین ممالک عضو، حمایت‌های لازم را معمول می‌دارند. لازم به ذکر است که مطابق ماده واحده قانون اجازه دولت ایران به اتحادیه مزبور، دولت می‌تواند الحاق خود را به تمام تغییرات و اصلاحاتی که تا تاریخ تصویب قانون در آن قرارداد بعمل آمده است، اعلام دارد فلذا بموجب آخرین تجدید نظری که در قرارداد پاریس در لیسبون (بتاریخ ۳۱ اکتبر ۱۹۵۸) صورت گرفته، دولت ایران آن را پذیرفته است.

داشتن علامت تجارتي اختياري است مگر در مواردی که دولت آنرا الزامي قرار دهد. موارد الزامي ثبت علائم صنعتي عبارتند از: ۱- داروهای اختصاصی طبی یا دامپزشکی ۲- مواد غذایی که در لفاف و یا ظروف و به اسم مشخصی باشد ۳- مشروبات غیر الکلی - آبهای معدنی یا گازدار ۴- لوازم آرایش که به منظور استعمال مستقیم بر روی بدن انسان بکار می رود.

مذکور به استناد مواد اشاره شده از طرف وکیل خواهان (بند الف شق ۱ ماده ۶ از بخش پنجم قرارداد بین المللی پاریس مربوط به حمایت مالکیت صنعتی و ماده ۷) قانون ثبت علائم و اختراعات و ماده ۴۸) آئین نامه اجرائی همان قانون) قبل از ابطال ثبت علامتهای ثبت شده منطبق با موازین قانون و مقررات ثبت علامت و اختراعات نیست^۳ و با توجه به اینکه بموجب ماده ۲) قانون ثبت علائم و اختراعات، علائم ثبت شده بایستی برای کسی که به ثبت رسیده، مورد حمایت قرار گیرد و علامت مورد تقاضای ثبت شرکت خواهان با علامت

دادگاه پس از انجام مراحل قانونی پرونده، در تاریخ ۶/۷/۶۸، اقدام به صدور رأی بقرار ذیل می نماید: «در خصوص دعوی شرکت مذکور، بطرفیت اداره ثبت شرکتهای مالکیت صنعتی، بخواسته الزام به ثبت علامت «ALITH» موضوع اظهارنامه شماره... به حکایت محتویات پرونده، ادعای شرکت خواهان موجه بنظر نمی رسد، زیرا، علامت «۱۱۰» به شرح پرونده ثبتی شماره... در طبقه ۲۹ بنام آقای... و در طبقه ۳۰ طی نامه شماره... بنام شرکت... در کشور ایران به ثبت رسیده و به اعتبار خودشان باقی هستند و ثبت مجدد علامت

۱- مطابق جدول طبقه بندی علائم صنعتی و تجارتي (مصوب سال ۱۳۳۷) کالاهای طبقه ۲۹ عبارتند از: گوشت، ماهی، طیور، شکار، عصاره های گوشت، سبزیجات و میوه جات خشک و پخته شده و بصورت کنسرو، ژله و مربا، تخم مرغ، شیر و سایر محصولات لبنی، روغن و دهنیات خوراکی، کنسرو و ترشی.

۲- کالاهای طبقه ۳۰ عبارتند از: قهوه، چای، کاکائو، قند و شکر، برنج، آرد هندی، بدل قوه، آرد، ترکیبات تهیه شده از غلات، نان، بیسکویت، نانهای شیرینی و شیرینی جات، بستنی، عسل، شیره، ملاس و خمیرجات، گرد نانوائی، خردل، فلفل، سرکه، ادویه جات یخ و چاشنی.

۳- بند ب ماده ۶) از بخش پنجم قرارداد پاریس چنین مقرر می دارد: «ثبت علائم صنعتی یا بازرگانی مندرج در این ماده را نمی توان رد یا باطل نمود مگر در موارد زیر: ۱- وقتی که ماهیت علامت طوری باشد که در کشوری که حمایت آن مورد تقاضاست بحقوق مکتسبه اشخاص ثالث لطمه وارد سازد. ۲- ....

۳- ....»

ب - انواع علائم تجارتي و صنعتي

۱ - علامت تجارتي: اين نوع علامت براي تشخيص محصولات يك تجارتيخانه بكار مي رود. چه محصولات مزبور بوسيله او ساخته شده باشند و چه ساخته نشده باشند منتهي بوسيله او بفروش روند. در صورتيكه علامت تجارتي، مخصوص كالاهايي باشد كه فقط از طرف يك كارخانه ساخته مي شود، علامت مزبور هم علامت تجارتي و هم علامت صنعتي مي باشد.

۲ - علامت صنعتي: كه براي امتياز و تشخيص محصول معيني مي باشد و جنس مورد علامت همواره از يك نوع است مانند اغلب داروهاي اختصاصي و لوازم آرايش و غيره؛ مثلاً قرصهايي كه به علامت اسپيرين بفروش مي رسند همواره مشخص يكنوع كالا مي باشند. يك كارخانه ممكن است داراي علائم صنعتي متعدد باشد ولي علامت تجارتي او معمولاً يكي است.

۳ - علائم مربوط به خدمات: علائمي مي باشند كه خدماتي را كه بوسيله يك مؤسسه تجارتي انجام مي گيرد از خدمات سايرين مشخص و متمايز مي كند مانند علامتي كه شرکتهای حمل و نقل و یا شرکتهای بیمه، استفاده می نمایند.

ثابت شده مورد استناد اداره خواننده آنچهان شباهتي دارد كه مصرف كنندگان عادي را دچار اشتباه مي نمايد، لذا به استناد مادتين (۲) و (۹) قانون ثبت علائم و اختراعات و (۱) و (۶) قرارداد بين المللي پاریس مربوط به حمايت مالکیت صنعتي و تجارتي^۱، حکم بر بطلان دعوی خواهان صادر و اعلام می گردد». همانگونه كه ملاحظه گردید، ارتباط دعوی و رأی صادره با اين خصوصیت علائم تجارتي، كه بايد علامت مورد تقاضای ثبت با علامت ثبت شده قبلي در همان طبقه، وجه تمايز داشته، بطوريكه مشتريان عادي را به اشتباه نيندازد، كاملاً روشن و واضح است. لذا در صورت تشابه علامت مورد تقاضای ثبت، با علامت ثبت شده قبلي، اظهارنامه ثبتي از سوی اداره ثبت شرکتهای و مالکیت صنعتي، رد می شود.

۳ - علامت نبايد گمراه كننده باشد:

به اين معنا كه علامت تجارتي نبايد مشتري را از لحاظ جنس يا مبدأ علامت به اشتباه بيندازد؛ مثلاً، براي پارچه پنبه اي نمی توان علامتي بعنوان «سفید پشم» انتخاب نمود. زيرا، ممكن است مشتري تصور كند كه پارچه مزبور پشمي است.^۲

۱ - رجوع شود به قانون ثبت علائم و اختراعات، مصوب سال ۱۳۱۰ شمسی و اصلاحیه قرارداد پاریس در مورد حمايت مالکیت صنعتي مورخ اکتبر ۱۹۵۸.

۲ - حسن ستوده تهراني، حقوق تجارتي، چهار جلد (تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۶). جلد اول، ص ۱۱۵.

تصویر مخصوصی هستند مانند روغن نباتی خروس نشان یا تیغ دوسوسمار، که در اولی تصویر خروس و در دومی تصویر دوسوسمار وجود دارد.

لازم به ذکر است که بعضی از نویسندگان حقوق، علائم سمعی را (از قبیل آهنگهایی که برای اعلام کالاهای مخصوص در رادیو یا تلویزیون پخش

۴ - علائم فردی و جمعی: علائم فردی علائمی هستند که متعلق به یک شخص حقیقی یا حقوقی می‌باشند و به منظور تمایز و تشخیص محصول یک مؤسسه بکار می‌روند؛ اما علائم جمعی، علائمی هستند که به منظور تشخیص و امتیاز محصولات عده‌ای از ارباب حرف یا ساکنین محل معینی استفاده می‌گردند.

علائمی را که نمی‌توان به عنوان علائم تجاری یا یکی از اجزاء آن، به ثبت رساند: ۱ - پرچم کشور و هر پرچم دیگری که دولت آن را بعنوان علامت تجاری منع نماید. ۲ - علامت هلال احمر، نشانها و مدالهای دولت ایران ۳ - کلمات یا عباراتی که موهم انتساب به مقامات رسمی ایران باشد ۴ - علائم مؤسسات رسمی مانند آرم جمهوری اسلامی ایران ۵ - علائمی که محل انتظامات عمومی یا منافی عفت باشد.

۵ - علائم ساده و مرکب: علائم ساده، علائمی هستند که فقط از یک قسمت مشخص تشکیل شده‌اند مانند یک کلمه یا یک یا چند رقم یا حرف یا شکل؛ مانند تصویر یک عقاب، اما علائم مرکب علائمی هستند که از ترکیب چند جزء تشکیل شده‌اند و دارای علاماتی مرکب از کلمه، رقم، حرف و نقش و تصویر می‌باشند، مانند «SEIKO 5» که از کلمه و رقم تشکیل شده است.

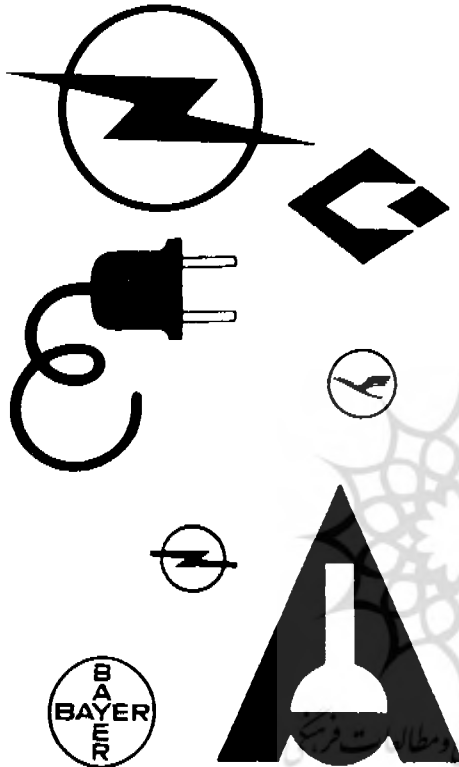
۶ - علائم کتبی و تصویری: بعضی از علائم تجاری یا صنعتی قابل کتابت هستند؛ مانند صابون «گلنار» یا تلویزیون «پارس» و بعضی دیگر دارای شکل و

می‌شوند) جزء علائم تجاری غیرمادی دانسته‌اند؛ اما، بنظر می‌رسد اینگونه علائم قابل ثبت نبوده و مشمول قانون ثبت علائم و اختراعات و آئین‌نامه اجرایی آن نمی‌گردند، زیرا، اجرای تشریفات ثبت، نسبت به اینگونه علائم غیرممکن است؛ مثلاً نمی‌توان آهنگ خاص کالایی را بر روی اوراق اظهارنامه ثبت آن علامت، الصاق یا مهر نمود و یا بر سر در تجارتخانه یا بر روی اوراق شرکت یا مؤسسه تجاری ثبت کرد.

ج - ثبت علامت تجارتي

اسم و ظروف مشخصی به معروض فروش گذارده می شوند. ۴ - لوازم آرایش که برای استعمال مستقیم بر روی بدن انسان بکار می روند؛ مانند: صابون، خمیر، پودر، محلول، عطریات، ادکلن و پماد.

مطابق تبصره ماده (۱) قانون ثبت علائم و اختراعات «داشتن علامت تجارتي، اختیاری است مگر در مواردیکه دولت آنرا الزامی قرار دهد». در این رابطه ماده (۵) آئین نامه نصب و ثبت اجباری علائم صنعتی (مصوب ۳ اردیبهشت ماه ۱۳۲۸ هیئت وزیران) مقرر می دارد: اجناسی که مشمول این آئین نامه می شوند عبارتند از: ۱ - داروهای اختصاصی (اسپسیالیته) مورد استعمال طبیی یا دامپزشکی که با نسخه پزشک یا بدون آن مصرف می شوند. ۲ - مواد غذایی که در لفاف و یا ظروف و به اسم مشخصی باشد مانند کنسرو و مواد غذایی، آردهای مخصوص، چایهای مختلف، کاکائو، شکلات، آب نبات، پنیر، شیر، مربا، ترشی، کره، بهغنیهای مختلف و غیره. ۳ - مشروبات غیرالکلی، آبهای معدنی یا گازدار، شربت، آبهای میوه که به منظور ساختن انواع نوشابه ها بکار می رود و تحت

۲ - بند (۲) از ماده (۲) آئین نامه اصلاحی اجرای قانون ثبت علائم و اختراعات (در مورد ضمائم اظهارنامه ثبت علامت) چنین مقرر می دارد: «در عدد نمونه علامت بطریقی که استعمال می شود بعلاوه... درخواست کننده باید بر روی هر اظهارنامه یک نمونه از علامت را الصاق و آنرا امضاء نماید (نمونه سوم در موقع ثبت بر روی صفحه مربوط در دفتر ثبت، و نمونه چهارم بر روی تصدیق ثبت الصاق می شود...). ابعاد نمونه نباید از ده سانتیمتر از هر طرف تجاوز کند. برای هر نمونه الصاق شده بطریق بالا، مهر شعبه ثبت شرکتها و علائم تجارتي و اختراعات زده می شود، بطریقی که یک قسمت از مهر بر روی نمونه و قسمت دیگر بر روی صفحه قرار گیرد». همانگونه که ملاحظه می شود، هیچ موردی از مقررات مذکور نسبت به ثبت علائم سمعی قابل اجرا نمی باشد.

۱ - اصطلاح انگلیسی Spaciality و Spaciality به معنای کالای ویژه، داروی ویژه یا اختصاصی می باشد.

ثبت علامت منحصر در تهران بعمل می‌آید و مدت اعتبار آن ده سال است ولی صاحب علامت می‌تواند تقاضای تجدید ثبت نماید. هر تجدید ثبت به مدت ده سال حق انحصاری مزبور را برای صاحب آن تضمین می‌نماید.

بنابراین مطابق ماده (۵) آئین‌نامه مذکور، ثبت علائم برای کالاهای فوق‌الذکر، اجباری است. همچنین بموجب ماده (۱۳) قانون مقررات امور پزشکی و دارویی (مصوب ۱۳۳۴/۳/۲۹) ثبت داروهای اختصاصی اجباری می‌باشد.^۱ اگرچه قانونگذار در ماده اول قانون ثبت علائم و اختراعات، به منظور انتخاب علامت تجارتي میدان را باز گذارده اما بموجب ماده (۵) قانون یادشده، علائمی که از نظر حفظ شوون کشور و مصالح مملکت باید از استعمال آنها بعنوان علامت تجارتي خودداری شود، ذکر گردیده است.

با توجه به نظام مقدس جمهوری اسلامی و رعایت مصالح مربوطه، علائمی را که نمی‌توان به عنوان علائم تجارتي یا یکی از اجزاء آن قرارداد عبارتند از: ۱- پرچم کشور و هر پرچم دیگری که دولت، آن را بعنوان علامت تجارتي منع نماید. ۲- علامت هلال احمر، نشانها، مدالها و انگه‌های^۲ دولت ایران. ۳- کلمات یا عباراتی که موهوم انتساب به مقامات رسمی

ایران باشد از قبیل انقلابی، دولتی و امثال آن. ۴- علائم مؤسسات رسمی مانند آرم جمهوری اسلامی ایران و صلیب سرخ و غیره.^۳ ۵- علائمی که مخل انتظامات عمومی یا منافی عفت باشد. در غیر از موارد فوق، ثبت علامت برای تبعه ایران و خارج آزاد است و می‌توانند از مزایای آن بهره‌مند شوند. مطابق ماده (۴) قانون ثبت علائم و اختراعات، کسانی که مؤسسات صنعتی یا تجارتي و یا فلاحتی آنان در خارج از ایران واقع است، موافق شرایط ذیل می‌توانند از مزایای این قانون استفاده نمایند: ۱- علائم خود را به موجب مقررات این قانون در ایران به ثبت برسانند. ۲- مملکتی که مؤسسه آنها در آنجا واقع شده بموجب عهدنامه و یا قوانین داخلی خود از علائم تجارتي ایران حمایت کند.

مطابق ماده (۲) قانون مذکور «حق استعمال انحصاری علامت تجارتي فقط برای کسی شناخته خواهد شد که علامت خود را به ثبت رسانیده باشد». بنابراین کسی که علامت خود را به ثبت رسانیده، نمی‌تواند

۱- محمدعلی عبادی، حقوق تجارت، (تهران: انتشارات گنج دانش، ۱۳۶۸)، ص ۴۲.

۲- علامت تجارتي: علامتی است که روی عدلهای مال التجاره می‌نویسند.

۳- همان، ص ۴۱.

دیگران را از استعمال آن منع کند. تقاضای ثبت علامت به موجب آئین نامه مورخ ۱۴ تیرماه ۱۳۳۷، بوسیله اظهارنامه ای خواهد بود که در آن اسم و محل و اقامتگاه صاحب علامت و اینکه علامت برای چه نوع جنسی (مثلاً پارچه یا صابون و غیره) است قید شده و ده نسخه از اصل علامت و کلیشه آن ضمیمه خواهد بود. متقاضی ثبت اعم از اینکه مقیم تهران یا سایر شهرستانها و یا مقیم کشورهای خارج باشد باید محلی را در تهران معلوم و در اظهارنامه قید نماید که کلیه ابلاغها و اخطارها به محل مذکور ابلاغ شود.

ثبت علامت منحصرأ در تهران بعمل می آید و طبق ماده (۶) قانون فوق، اظهارنامه باید به شعبه مخصوص دفتری که در دادگاه شهرستان تهران (دادگاه حقوقی یک فعلی) تشکیل می شود، تسلیم گردد. ولی طبق مقررات شماره ۵۱۵۸۳ (مورخه ۱۰ اسفند ۱۳۲۷ وزارت دادگستری) اداره ثبت شرکتها در این موارد، همان شعبه دفتر مزبور می باشد. علی هذا، اظهارنامه به اداره ثبت شرکتها (شعبه علائم) تسلیم و رسید اخذ می شود.

دایره ثبت علائم باید ظرف پانزده روز از تاریخ وصول اظهارنامه و ضمائم آن تکلیف قبول یا رد آن را معین نماید و اگر در مدت مذکور تقاضا از طرف دایره ثبت علائم رد نشود، قبول شده محسوب می شود.

در رسیدگی باید سه شرط زیر رعایت شود: ۱- مورد تقاضا از علائم ممنوعه نبوده و مشخص جنس باشد نه اسم عام. ۲- قبلاً به نام دیگری تقاضا نشده باشد. ۳- شبیه به علامت تقاضا شده دیگران نباشد.

رسیدگی در قسمت ۲ و ۳ مربوط به این است که علامت مورد تقاضا یا شبیه آنرا برای همان طبقه کالا، تقاضا نکرده باشند و الا اگر کسی علامتی را برای طبقه ای تقاضا کند دیگری می تواند برای طبقه دیگر ثبت کند، مثلاً اگر شخصی، شکل گاورا برای روغن نباتی ثبت نماید، دیگری می تواند آنرا برای «مداد» تقاضا کند.

«در صورتیکه تقاضا رد شود، علل رد باید صریحاً ذکر گردد - تقاضا کننده می تواند از تصمیم رد تا ده روز از تاریخ ابلاغ آن به رئیس شعبه اول دادگاه حقوقی یک تهران شکایت کند - حکم دادگاه قابل تجدیدنظر خواهد بود».

در صورت قبول درخواست ثبت از طرف دایره ثبت علائم، مراتب در روزنامه رسمی کشور آگهی می شود، هرگاه اعتراضی نرسد، دایره ثبت بعد از سی روز از تاریخ انتشار آگهی، مکلف به ثبت علامت خواهد بود. ثبت در دفتر مخصوصی به عمل خواهد آمد و تصدیق به امضاء مدیر کل ثبت خواهد رسید. پس از ثبت علامت، مراتب از طرف اداره ثبت شرکتها در روزنامه رسمی کشور آگهی

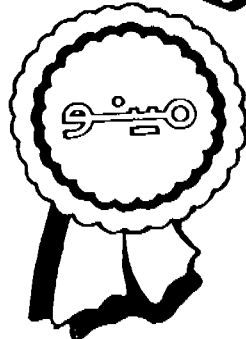
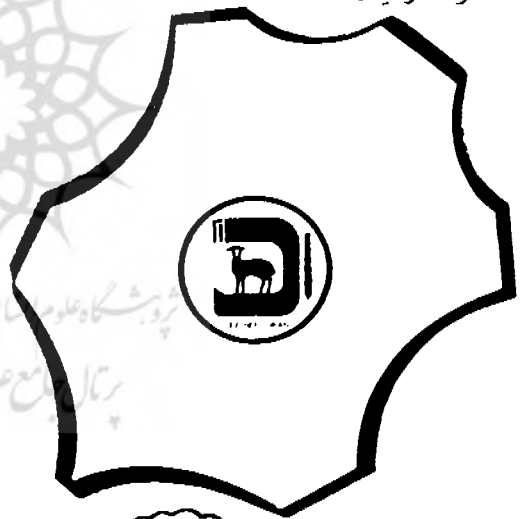
۱- برای اطلاع از ضمائم اظهارنامه به ماده (۲) آئین نامه اصلاحی اجرای قانون ثبت علائم تجاری و اختراعات (مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۳۷) مراجعه شود.

می‌گردد و نیز تصدیقی با الصاق نمونه کامل علامت و قید نکات لازم در آن، به صاحب علامت داده می‌شود. تشریفات مزبور هم در مورد ثبت علائم تجارتي و هم صنعتی اعمال می‌گردد. هر گونه اصلاحی که بوسیله درخواست کننده ثبت، بعد از انتشار آگهی به عمل آید باید بوسیله تقدیم اظهارنامه جدیدی صورت گیرد. این اظهارنامه به ترتیب مقرر در ماده (۵) آئین نامه اجرائی قانون ثبت علائم و اختراعات، مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت و هرگاه اصلاحات و تغییرات درخواستی مورد قبول اداره ثبت علائم واقع شود، بوسیله آگهی جدید به اطلاع عامه خواهد رسید.

در صورتیکه علامت ثبت شده، ظرف سه سال از تاریخ ثبت، از طرف صاحب آن یا نماینده و قائم مقام قانونی او بدون عذر موجه مورد استفاده واقع نشود، هر ذینفعی می‌تواند ابطال آن را از دادگاه، تقاضا نماید. مدت اعتبار ثبت علامت تجارتي ده سال است ولی صاحب علامت می‌تواند تقاضای تجدید ثبت نماید و هر تجدید ثبت به مدت ده سال حق انحصاری مزبور را برای صاحب آن تضمین می‌نماید.

در مواردیکه صاحب علامت یا قائم مقام قانونی او استفاده از آن را به دیگری اجازه دهند، این اجازه در صورتی معتبر خواهد بود که در اداره ثبت شرکتها (دایره ثبت علائم) به ثبت برسد.

قانونگذار کالاهای تجارتي و صنعتی را در ۳۶ طبقه، طبقه‌بندی کرده است. هر علامتی که برای طبقه‌ای از کالا، ثبت شده، در همان طبقه از طرف دیگری قابل ثبت و انتقال نیست.

د - جدول طبقه‌بندی علائم صنعتی و تجارتي

فصل اول. از باب چهارم آئین‌نامه اصلاحی اجرای قانون ثبت علائم تجارتي و اختراعات (مصوب اردیبهشت‌ماه ۱۳۳۷) مربوط به جدول طبقه‌بندی علائم صنعتی و تجارتي می‌باشد که طی آن قانونگذار، کالاهای تجارتي و صنعتی را در هفت فصل و ۳۶ طبقه، طبقه‌بندی کرده است و همانگونه که بیان شد، هر علامتی که برای طبقه‌ای از کالا ثبت شده، در همان طبقه از طرف دیگری قابل ثبت و انتقال نیست. برای آشنایی با جدول مذکور، فصول و بعضی از کالاهای طبقات آن به اختصار بیان می‌شود.^۱

فصل اول - صنایع و محصولات شیمیائی

۱ - محصولات شیمیائی که در صنایع و علوم و عکاسی و کشاورزی و پرورش نباتات و جنگلبانی استعمال می‌شوند، کود طبیعی و مصنوعی و غیره. ۲ - رنگ، روغن

جلا، لاک، مواد ضد زنگ‌زدگی و غیره. ۳ - ترکیبات جهت سفید کردن و سایر موادی که به منظور شستشو بکار می‌روند: صابون، عطریات، محلولهای موی سر و غیره. ۴ - انواع روغن و چربیهای صنعتی (به استثنای چربیهای خوراکی) روغن ماشین، انواع سوخت و غیره. ۵ - مواد دارویی و دامپزشکی و بهداشتی، لوازم پر کردن دندان، مواد ضد عفونی کردن و غیره.

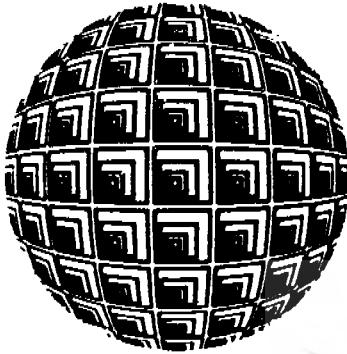
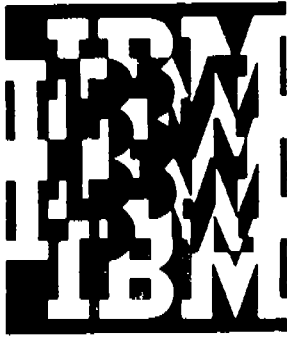
فصل دوم - فلزات معدنی و مصنوعات فلزی

۶ - فلزات عادی اعم از ساخته نشده و نیمه ساخته و ترکیبات آن، لنگر، لوازم ساختمانی، میخ و پیچ و غیره. ۷ - انواع ماشین و ماشینهای افزار، قفلهای اتصال، دستگاههای بزرگ کشاورزی و غیره. ۸ - آلات و افزارهای یدی، آلات برنده و چنگال و قاشق، اسلحه سرد.

فصل سوم - دستگاه و لوازم و آلات فنی و علمی و صنعتی

۹ - دستگاه و آلات علمی و دریانوردی

۱ - لازم بذکر است که این طبقه‌بندی، بر اساس طبقه‌بندی جدید کالاهایی است که از طرف اتحادیه پاریس به منظور حمایت مالکیت صنعتی پیشنهاد گردیده است. (به نقل از ستوده‌تهرانی، پیشین، ص ۱۲۵)

چینی و غیره.

فصل پنجم - مصنوعات نساجی

۲۲ - طناب، ریسمان، چادر، سایه افکن، کیسه و گونی و غیره. ۲۳ - انواع نخ. ۲۴ - انواع پارچه، رختخواب و سفره میز و غیره. ۲۵ - ملبوس از جمله کفش و پوتین و کفش راحتی. ۲۶ - توری و اشیاء قلاب دوزی، دکمه، سنجاق و غیره. ۲۷ - قالی و قالیچه، حصیر و بوریا، روپوشهای غیر پارچه‌ای و غیره.

فصل ششم - اسباب بازی و لوازم ورزش

۲۸ - اسبابهای بازی و تفریح، لوازم ورزش و ژیمناستیک، تزئینات و لوازم آرایش و غیره.

و مهندسی و برقی و عکاسی، ماشینهای حساب، صندوق ثبات خودکار جهت پول و غیره. ۱۰ - آلات و ادوات جراحی و طبی و دندانسازی و دامپزشکی. ۱۱ - تأسیسات و لوازم روشنایی و گرم کردن و مولد بخار و طبخ و غیره. ۱۲ - وسائط نقلیه، دستگاههای حمل و نقل زمینی، دریایی و هوایی. ۱۳ - اسلحه گرم، مهمات و خمپاره و غیره. ۱۴ - فلزات گرانبها و ترکیبات آنها، جواهرات و سنگهای گرانبها و غیره. ۱۵ - آلات موسیقی (به استثنای ماشینهای ناطق و دستگاههای بی سیم).

فصل چهارم - مصنوعات و اشیاء ساخته شده

از مواد مختلف

۱۶ - کاغذ و کالاهای ساخته شده از کاغذ، مقوا، مطبوعات، روزنامه، مجلات، کتاب، لوازم التحریر و غیره. ۱۷ - کائوچو، میکا، پنبه نسوز، مواد کش دار و قابل ارتجاع و مواد مشابه آن و غیره. ۱۸ - چرم و چرم مصنوعی، پوست، چتر، عصا، چمدان و غیره. ۱۹ - لوازم و مصالح ساختمانی، سنگ طبیعی و مصنوعی، آهک، ملات، گچ، شن و غیره. ۲۰ - مبل، آئینه، قاب و مصنوعات که در سایر طبقات ذکر نشده و از مواد زیر ساخته شده است: چوب، نی، پنبه، حصیر، نی، سبده، شاخ، استخوان، عاج، صدف، مرجان، کهربا و غیره. ۲۱ - لوازم و ظروف کوچک - بزرگ داری، لوازم مخصوص تهیه قلم، آلات و لوازم جهت پاک و تمیز کردن، شیشه آلات،

کشاورزی

- ۲۹ - گوشت و ماهی و طیور و شکار، سبزیجات و میوه جات و غیره. ۳۰ - قهوه، چای، کاکائو، قند و شکر، برنج، آرد، بیسکویت، عسل و غیره. ۳۱ - محصولات کشاورزی و پرورش گیاه و جنگلبانی، حیوانات زنده، مواد غذایی جهت حیوانات و غیره. ۳۲ - آبهای معدنی و گازدار، شربت و غیره. ۳۳ - انواع نوشابه های الکلی^۱. ۳۴ - توتون، لوازم تدخین، کبریت. ۳۵ - علائم مخصوص خدمات^۲. ۳۶ - کالاهایی که در هیچیک از طبقات ۳۵ - ۱ ذکر نشده است^۳.

ه - اعتراض به ثبت علائم تجاری و صنعتی

همانگونه که قبلاً بیان نمودیم، هرگاه کسی علامتی را که به ثبت داده شده، متعلق

به خود بداند و یا با علامت او بقدری شبیه باشد که مصرف کنندگان و مشتریان عادی را که اطلاعات زیادی ندارند به اشتباه بیندازد، می تواند به تقاضای ثبت اعتراض نماید. اعتراض در دو زمان صورت می گیرد: ۱ - اعتراض قبل از ثبت علامت. ۲ - اعتراض بعد از ثبت علامت. اعتراض قبل از ثبت به موجب نامه ای، به دایره ثبت علائم تسلیم می گردد و هر گاه معترض قبلاً علامت خود را به ثبت نرسانیده باشد، اظهارنامه ای دائر به تقاضای ثبت علامت مورد تقاضای خود، تنظیم و به ضمیمه اعتراض، تسلیم کلیه مخارج آن را باید پرداخت نماید. پس از وصول اعتراض، دایره ثبت علائم از ثبت آن خودداری، و مراتب را به تقاضا کننده اولی، اخطار می نماید تا در صورتیکه به اعتراض معترض تمکین نماید، تقاضای خود را مسترد دارد. در صورتیکه متقاضی تقاضای خود را مسترد نمود، علامت به نام

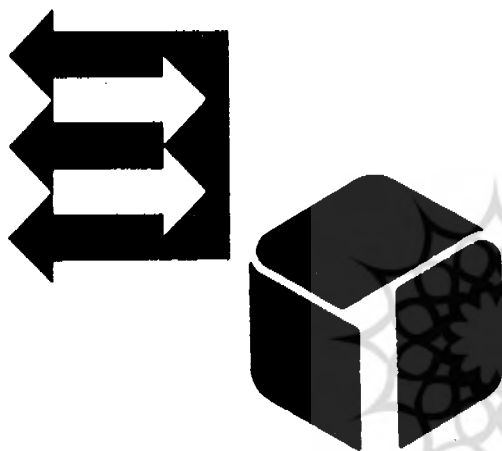
اعتراض به ثبت علائم تجاری و صنعتی در دو زمان صورت می گیرد: ۱ - اعتراض قبل از ثبت علامت که به موجب نامه ای به دایره ثبت علائم در سازمان ثبت اسناد و املاک کشور تسلیم می گردد ۲ - اعتراض بعد از ثبت که مستقیماً به دادگاه حقوقی یک تهران داده می شود.

- ۱ - با توجه به نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، کالاهای مشمول این بند، و سایر مواردیکه قانون از اینگونه کالاها نام برده است، جزء کالاهای ممنوعه محسوب می شوند فلذا، در حال حاضر هیچگونه موضوعیتی نداشته و مقررات مربوط به آنها اجرا نمی گردد.
- ۲ - مطابق این بند، صاحبان مؤسسات خدمات تجاری مانند مؤسسات حمل و نقل، بیمه، بازاریابی، انبارداری، تبلیغاتی و غیره می توانند برای مؤسسه خود علامتی را انتخاب و به ثبت رسانند.
- ۳ - برای مطالعه بیشتر، به جدول طبقه بندی علائم صنعتی و تجاری (مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۳۷) مراجعه شود.

معترض ثبت می‌شود ولی هر گاه متقاضی تسلیم نشود یا شرحی دائر بر تسلیم ننویسد، معترض باید در ظرف شصت روز از تاریخ اعتراض، به دادگاه حقوقی یک تهران مراجعه و تصدیق تقدیم دادخواست را به دأثره ثبت علائم تسلیم نماید. معترض نمی‌تواند دعوی خود را در دادگاه بلا تعقیب بگذارد و الا متقاضی می‌تواند با اخذ تصدیق از دادگاه دائر بر اینکه معترض بیش از شصت روز دعوی خود را پیگیری ننموده، تقاضای ثبت علامت خود را بنماید. در اینصورت و در صورت محکومیت معترض وجه پرداختی به نفع دولت ضبط می‌شود. پس از ثبت علامت، اعتراض مستقیماً به دادگاه حقوقی یک تهران داده می‌شود. برای اینکه اعتراض در اینحالت از سوی دادگاه پذیرفته شود باید توجه کافی به ماده (۲۲) قانون ثبت علائم و اختراعات، مبنی بر رعایت موعد و شرایط مقرر در آن، مبذول گردد. مطابق ماده مذکور، کسی که نسبت به ثبتهای مربوط به علامت، از تاریخ ثبت تا سه سال اعتراض نکرده باشد، دیگر نمی‌تواند نسبت به ثبت آن اعتراض نماید، مگر اینکه ثابت کند که صاحب فعلی علامت در حین ثبت آن، عالم بوده است به اینکه علامت مزبور را شخص او (معترض) در اختیارش قرار داده و یا ثابت کند، شخصی که علامت را به او (معترض) انتقال داده، قبل از انتقال، این علامت را بطور مستمر استعمال می‌نموده است ولی هر گاه صاحب فعلی علامت، ثابت نماید که اعتراض کننده قبل از انقضاء مدت سه سال

فوق، از ثبت علامت مزبور اطلاع داشته، اعتراض او پذیرفته نخواهد شد.

سؤالی که به ذهن خطور می‌کند، این است که آیا در صورت تشابه علامت مورد تقاضا با علامت تجارته یا صنعتی یک مؤسسه تجاری خارجی، تاجر آن مؤسسه می‌تواند در ایران نسبت به تقاضای علامت اعتراض کند یا خیر؟ مطابق ماده (۴) قانون ثبت علائم و اختراعات کسانیکه مؤسسات

صنعتی و تجارته و یا فلاحته آنان در خارج از ایران واقع باشد موافق شرایط ذیل می‌توانند از مزایای این قانون بهره‌مند شوند: ۱- علائم خود را به موجب مقررات این قانون در ایران به ثبت برسانند. ۲- کشوریکه مؤسسه آنها در آنجا واقع شده، بموجب عهدنامه و یا قوانین داخلی خود از علائم تجارته ایران حمایت کند. بنابراین اعتراض این افراد با رعایت شرایط فوق، مسموع می‌باشد. از طرفی مطابق ماده (۲) قرارداد پاریس در مورد حمایت مالکیت صنعتی، تجارته و کشاورزی - که به موجب قانون مصوب

علائم تجارتي قابل نقل و انتقالند زیرا، حق داشتن علامت نوعی امتیاز است که بخودی خود دارای ارزش می باشد.

مواردیکه در ماده (۶) از بخش پنجم قرارداد استثنا شده است^۱.

و- انتقال علائم

علائم تجارتي قابل انتقالند و صاحب آن می تواند علامت تجارتي یا صنعتی خود را به دیگری واگذار نماید. زیرا، حق داشتن علامت نوعی امتیاز است که بخودی خود دارای ارزش می باشد؛ مثلاً، در موردیکه صاحب یک تجارتخانه با علامت اختصاصی کالای خود، شهرت زیادی کسب نموده و عده زیادی، مشتری اجناس او هستند، این خود نوعی «حق تجارتي» محسوب می شود و لذا جزء اموال صاحب علامت بوده و نتیجتاً با فوت وی به ورثه او منتقل می شود. قانونگذار در ماده (۱۲) قانون مربوطه، چنین مقرر می دارد: «علامت تجارتي قابل نقل و انتقال است ولی انتقال آن در مقابل اشخاص ثالث وقتی معتبر خواهد بود که

سال ۱۳۳۷، دولت ایران به آن اتحادیه محلق گردیده است — منعقد در مارس ۱۸۸۳، اتباع هر یک از کشورهای اتحادیه در سایر کشورهای اتحادیه از مزایائی که قوانین مربوطه جاری یا آتی به اتباع داخلی داده یا خواهد داد، برخوردار خواهند شد... بنابراین اتباع کشورهای اتحادیه، از همان حمایتی بهره مند می شوند که اتباع داخلی دارا هستند و همانند آنان می توانند علیه هر نوع تضييع حق به شرط رعایت مقررات و تشریفات ناظر به اتباع داخلی به مراجع صالحه مراجعه کنند.

با عنایت به مواد فوق الذکر و بند الف و ب ماده (۶) از بخش پنجم قرارداد یادشده در مورد ثبت علائم صنعتی و تجارتي در کشورهای عضو اتحادیه و حمایت آنها از علائم ثبت شده مطابق قانون در کشورهای مبدأ، اتباع کشورهای عضو، تمام حقوق اتباع داخلی هر کشور را در زمینه ثبت علائم، اعتراض و سایر موارد، دارا خواهند بود، مگر

۱- در موارد زیر می توان ثبت علائم صنعتی و بازرگانی را رد یا باطل نمود: الف- وقتیکه ماهیت علامت طوری باشد که در کشوریکه حمایت آن مورد تقاضاست، بحقوق مکتسبه اشخاص ثالث لطمه وارد سازد. ب- وقتیکه علائم، فاقد صفات مشخصه بوده یا منحصرأ از نشانه ها یا مشخصاتی ترکیب یافته باشد که در تجارت برای تعیین نوع یا کیفیت جنس یا کمیت آن، مقصد، ارزش، محل مبدأ، فراورده ها یا زمان تولید بکار رود. ج- وقتیکه علائم مخالف با اخلاق حسنه یا نظم عمومی بوده و مخصوصاً بنحوی باشد که عامه مردم را فریب دهد.

موافق مقررات قانون به ثبت رسیده باشد». برای ثبت انتقال باید اظهارنامه جداگانه و سواد مصدق سند انتقال، و در صورتیکه انتقال قهری و به طریق ارث باشد، سواد مصدق هر سند دیگری که مثبت انتقال به طریق ارث باشد به دایره ثبت علائم تسلیم شود تا پس از ثبت در ذیل ثبت اولیه و آگهی در مجله رسمی، تشریفات ثبت انجام گردد.

خسارت را بقدری وسیع قرار داده که علاوه بر جبران زیانهای وارده از سوی متعددی، منافع نیز که از متضرر فوت گردیده، باید جبران شود. در واقع قانون، عدم النفع را در این مورد جزئی خسارت قرار داده است.^۲ مضافاً به اینکه، مقررات سختی از سوی قانونگذار به منظور تعقیب جزائی متخلفین وضع گردیده است. قانون مجازات اسلامی

قانون علائم تجارتي را که حق استعمال انحصاری آن با شرایطی برای اشخاص می باشد، حمایت و تقویت کرده و لذا اشخاص دیگر را از تعدی و تخطی منع نموده و علاوه بر وضع مقررات حقوقی، مقررات جزائی نیز برای متخلفین مقرر داشته است.

ز- مقررات جزائی و حقوقی

برای متخلفین مجازاتی به شرح زیر تعیین نموده است:

ماده (۱۲۲): هر کس علامت تجاری ثبت شده در ایران را عالماً جعل کند یا با علم به مجعول بودن استعمال نماید یا در روی اوراق و اعلانات یا روی محصولات قرار دهد یا با علم به مجعول بودن به معرض فروش برساند یا به الحاق یا کسریا تغییر قسمتی از خصوصیات آن تقلید کند به نحویکه موجب فریب مشتری شود، به مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم خواهد شد.

قانون، علائم تجارتي را که حق استعمال انحصاری آن با شرایطی^۱ برای اشخاص محفوظ می باشد، حمایت و تقویت کرده و لذا، اشخاص دیگر را از تعدی و تخطی منع نموده است و بلاخط منافی که علائم مزبور برای جامعه، (بخصوص تجار و تولیدکنندگان کالاها) دارد، اشخاص متعدی را محکوم به جبران خسارت وارده به صاحب علامت می نماید و نیز دامنه

۱ - حق استعمال انحصاری علامت تجارتي، فقط برای کسی شناخته خواهد شد که علامت خود را به ثبت رسانیده باشد. (ماده ۲ قانون ثبت علائم و اختراعات).

۲ - ماده ۴۹ قانون ثبت علائم و اختراعات مقرر می دارد: «در مورد خساراتی که خواه از مجرای حقوقی و خواه از مجرای جزائی در دعوی مربوط به اختراعات و علائم تجارتي مطالبه می شود خسارات شامل ضررهای وارده و منافی خواهد بود که طرف، از آن محروم شده است».

بموجب قانون مصوب ۱۳۳۷/۱۲/۱۴، دولت ایران به اتحادیه عمومی بین المللی معروف به پاریس، جهت حمایت مالکیت صنعتی و تجارتي و کشاورزی (منعقد در ۲۱ مارس ۱۸۸۳) ملحق شده است. به موجب قرارداد اتحادیه مزبور، هریک از ممالک عضو نسبت به ثبت علائم و اختراعات اتباع و ساکنین ممالک عضو، حمایت‌های لازم را معمول می‌دارند.

تجارتي و نتیجتاً، جذب خریداران و مراجعین بیشتر و رونق بخشیدن به بازار اقتصادی، روشنتر می‌گردد.

بنابراین با عنایت به این مهم، قانونگذار با تصویب قانون علائم و اختراعات، علائم ثبت شده و یا علائمی که سابقه استعمال آن از سوی افرادی محرز باشد، را مورد حمایت قانونی خود قرار داده است. چه اینکه، قرارداد پاریس نیز، در مورد حمایت مالکیت صنعتی، به منظور الحاق کشورها به این قرارداد و طبقاً اجرای قانونی، هماهنگ و متحدالشکل، گویای حمایت و پشتیبانی بین المللی از حقوق صاحبان علائم تجارتي و صنعتی می‌باشد؛ مضافاً به اینکه، پیش‌بینی مجازات حقوقی و کیفری برای متخلفین و جاعلین علائم مزبور، مؤید این معنا بوده و لذا شایسته است تا قانونگذار، جهت حفظ امنیت و سلامت فعالیت‌های تجاری و اقتصادی و ایجاد حس اعتماد در معاملات و مبادلات و نیز به منظور حفظ حقوق صاحبان علائم تجارتي و صنعتی، تجار و تولیدکنندگان کالاهای مورد نیاز، تمام توان خود را متوجه این مسأله مهم نماید، تا در وضع و تصویب مقررات لازم، تلاش بیشتری صورت گیرد.

ماده (۱۲۳): هر کس محصولی را که دارای علامت مجعول یا تقلیدی بوده یا دارای علامتی است که مین غیر حق، استعمال شده است، از ایران صادر و یا به مملکت وارد کند، به حبس از سه ماه تا سه سال محکوم می‌شود.

ماده (۱۲۴): اشخاص ذیل به حبس تا شش ماه محکوم خواهند شد:

۱ - کسانی که علامت تجارتي اجباری را در روی محصولی که اجباراً باید دارای آن علامت باشد، استعمال نکنند.

۲ - کسانی که عالمأ محصولی را که به معرض فروش گذاشته یا بفروشند که دارای علامتی نباشد که برای آن محصول اجباری است!

ح - نتیجه گیری

امروزه علائم صنعتی و تجارتي نقش حساسی در امر تولید و توزیع کالا و اصولاً عملیات و خدمات تجارتي ایفاء می‌نمایند. و هر اندازه بر حجم فعالیت‌های تجارتي و تولیدی، افزوده شود، اهمیت این علائم زیادتیر و جایگاه مهم آن در بالا بردن سطح تولید و گسترش فعالیت مراکز خدمات

- ۱ - کاتبی، حسینقلی، حقوق تجارت. تهران: انتشارات فروزان، ۱۳۶۳.
- ۲ - ستوده‌تهرانی، حسن، حقوق تجارت، چهار جلد. تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۴. جلد اول.
- ۳ - عبادی، محمدعلی، حقوق تجارت. تهران: انتشارات گنج دانش، ۱۳۶۸.
- ۴ - مجموعه قوانین ثبتی، قانون ثبت علائم و اختراعات، زیر نظر محمدتقی دامغانی، چاپ سوم. تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۵۰.
- ۵ - شعبه یک دادگاه حقوقی یک تهران، رأی پرونده کلاسه ۱۵۰۳/۶۷ در مورد الزام به ثبت علامت تجاری، تاریخ ۶/۷/۶۸.

۱ - سابقاً ماده (۲۴۹) قانون مجازات عمومی، در مورد مجازات متخلفین علائم تجاری، چنین مقرر کرده بود: «هر کس نسبت به علامت تجاری ثبت شده در ایران عالماً مرتکب یکی از اعمال ذیل شود به حبس تأدیبی از سه ماه الی سه سال و به جزای نقدی از صد الی هزار تومان و یا به یکی از این دو مجازات محکوم خواهد شد:

- ۱ - هر کس علامت تجاری غیر را، جعل یا با علم به مجعول بودن آن، استعمال کند.
- ۲ - هر کس علامت تجاری غیر را، بدون اجازه صاحب علامت، استعمال کند اعم از اینکه در روی اوراق و اسناد یا اعلانات و قبوض و امثال آنها باشد یا در محصولات.
- ۳ - هر کس محصولی را به معرض فروش گذاشته و یا به فروش برساند که در روی آن محصول، علامت مجعول و یا علامتی باشد متعلق به غیر، که صاحب علامت اجازه استعمال آنرا نداده.
- ۴ - هر کس علامت تجاری غیر را، خواه با الحاق یا کسر و خواه با تغییر دادن قسمتی از خصوصیات آن تقلید کند بنحوی که مشتری عادی، یعنی کسیکه اطلاعات مخصوصه ندارد، فریب خورده و یا با علم به تقلیدی بودن، آن علامت را استعمال کند.
- ۵ - هر کس محصولی را که دارای علامت مجعول یا تقلیدی بوده یا دارای علامتی است که مین غیرحقوق، استعمال شده است، از ایران صادر و یا به مملکت وارد کند.

بعلاوه قانون فرض می‌نماید که علامت تجاری اجباری از طرف دولت مقرر باشد و در اینصورت:

- ۱ - کسانی که علامت تجاری اجباری را در روی محصولی که اجباراً باید دارای آن علامت باشد، استعمال نکنند.

- ۲ - کسانی که عالماً محصولی را به معرض فروش گذاشته یا بفروشند که دارای علامتی نباشد که برای آن محصول اجباری است، به حبس تأدیبی از هشت روز تا شش ماه و به جزای نقدی از ده الی سیصد تومان و یا به یکی از این دو مجازات محکوم خواهند شد.